

Obesity and stigma. Studies on children, adults and health care professionals

Lena M Hansson

Nutritionist, PhD, Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet, 171 76 Stockholm.

E-post: lena.hansson@ki.se.

Stigmatisering anses vara en starkt bidragande faktor till hälsoskillnader i en befolkning. Det skulle kunna innebära att fetmans hälsokonsekvenser inte bara är orsakad av fetman som sådan utan också av den stigmatisering som personer med fetma ofta får utstå. Det övergripande syftet med denna avhandling var att undersöka fetma och stigmatisering utifrån barns, vuxnas och hälso personals perspektiv.

Avhandlingen består av fyra delstudier, vilka inkluderade populationsbaserade material av 10-åringar samt en förälder (n=1400) och vuxna (n=2600) samt ett strategiskt urval av allmänläkare och distriktssköterskor (n=20).

Studie I visade att det är signifikant större sannolikhet att barn har fördomar om fetma än om normalvikt eller undervikt. Variationen i barns fördomar kunde förklaras med barnets kön och kroppsstorlek och kön på den figur som bedömdes. Barn från en hög socioekonomisk bakgrund rapporterade i högre utsträckning fördomar om fetma än barn från låg socioekonomisk bakgrund.

Studie II visade att ju mer negativ kroppsuppfattning 10-åringarna hade desto fler stereotyper har de om fetma. Styrkan i sambandet varierade dock med kön på den som bedömde och kön på den som blev bedömd. Om föräldern hade en stark tro på personligt ansvar för fetma så angav barnet fler stereotyper om fetma, medan större kroppsstorlek hos föräldern betydde att barnet angav

färre stereotyper. Barnets egen vikt hade inget samband med antal stereotyper.

Studie III visade att kvinnor med svår fetma (BMI > 35) rapporterade upplevd diskriminering oftare än kvinnor med normalvikt. Detta samband fanns i alla undersökta sammanhang, det vill säga, arbetslivet, hälso- och sjukvården och i interpersonella möten. Diskriminering bland män var mer beroende av sammanhang och graden av fetma. Till exempel rapporterade män med moderat fetma (BMI 30-34,9) oftare upplevd diskriminering i arbetslivet än män med normalvikt eller svår fetma.

Studie IV visade att allmänläkare och distriktssköterskor beskrev mötet med patienter med fetma utifrån ett organisatoriskt, personal och patient perspektiv. Utfallsrummet bestod av fem distinkt skilda beskrivningskategorier: Adekvat primärvård, Främja livsstilsförändring, Behov av kompetens, Hålla fast vid nya vanor och Patientens förhållningssätt. Det sistnämnda var något hälso personalen ansåg var speciellt problematiskt att hantera i mötet med patienten.

Resultaten från denna avhandling visar att fetma är ett stigmatiserande attribut i det svenska samhället, men att den sociala kontexten och den sociala identiteten har betydelse. Resultaten kan ge nya idéer om hur stereotyper om fetma bland barn kan minskas. Kunskapen om hälso personals skilda uppfattningar om mötet med patienter med fetma kan användas för att förbättra bemötandet i vården.